

CHỦ NGHĨA XÃ HỘI KHOA HỌC

CHƯƠNG 1

NHẬP MÔN CHỦ NGHĨA XÃ HỘI KHOA HỌC

Bộ môn Lý luận chính trị - Khoa Khoa học cơ bản

- **Về kiến thức:** Sinh viên có kiến thức cơ bản, hệ thống về sự ra đời, các giai đoạn phát triển; đối tượng, phương pháp và ý nghĩa học tập, nghiên cứu Chủ nghĩa xã hội khoa học, một trong ba bộ phận hợp thành chủ nghĩa Mác – Lênin.
- **Về kỹ năng:** Sinh viên biết vận dụng những tri thức đã học vào giải thích những vấn đề chính trị – xã hội trong đời sống hiện nay.
- **Về tư tưởng:** Sinh viên có thái độ tích cực với việc học tập các môn Lý luận chính trị; có niềm tin vào mục tiêu, lý tưởng và sự thành công của công cuộc đổi mới do Đảng Cộng sản Việt Nam khởi xướng và lãnh đạo.

1.1. Sự ra đời của Chủ nghĩa xã hội khoa học

1.2. Các giai đoạn phát triển cơ bản của Chủ nghĩa xã hội khoa học

1.3. Đối tượng, phương pháp và ý nghĩa của việc nghiên cứu Chủ nghĩa xã hội khoa học

1.1. SỰ RA ĐỜI CỦA CHỦ NGHĨA XÃ HỘI KHOA HỌC

**1.1.1. Hoàn cảnh lịch sử ra đời Chủ
nghĩa xã hội khoa học**

**1.1.2. Vai trò của C.Mác và
Ph.Ăngghen**

a. Điều kiện kinh tế xã hội

Kinh tế:

- Vào những năm 40 của thế kỷ XIX cuộc cách mạng công nghiệp đã hoàn thành ở nước Anh, bắt đầu chuyển sang nước Pháp, nước Đức, làm xuất hiện một lực lượng sản xuất mới: nền đại công nghiệp.
- Nền đại công nghiệp làm cho phương thức sản xuất tư bản phát triển vượt bậc, lực lượng sản xuất phát triển và đồ sộ hơn tất cả lực lượng sản xuất của các thế hệ trước cộng lại, dẫn đến mâu thuẫn giữa lực lượng sản xuất mang tính xã hội hóa cao với quan hệ sản xuất dựa trên chế độ chiếm hữu tư nhân về tư liệu sản xuất.

Xã hội:

- Xuất hiện giai cấp mới: giai cấp công nhân hiện đại.
- Mâu thuẫn về mặt kinh tế biểu hiện về mặt xã hội là mâu thuẫn giữa giai cấp công nhân và giai cấp tư sản. Mâu thuẫn này ngày càng gay gắt dẫn đến những cuộc đấu tranh của giai cấp công nhân chống lại giai cấp tư sản.
- Những phong trào đấu tranh nổi bật của công nhân: phong trào Hiến chương của những người lao động Anh (1836-1848); Phong trào công nhân dệt Xi-le-di ở Đức (1844); Khởi nghĩa Li-ông ở Pháp (1831-1834).
- Những phong trào đấu tranh của công nhân đòi hỏi có lý luận mới dẫn đường nếu muốn giành được thắng lợi. Chủ nghĩa xã hội ra đời để đáp ứng với phong trào đấu tranh của công nhân.

b. Tiền đề khoa học tự nhiên và tư tưởng lý luận

Khoa học tự nhiên

- Học thuyết tiến hóa;
- Học thuyết tế bào;
- Định luật bảo toàn và chuyển hóa năng lượng.

Những phát minh này là tiền đề khoa học cho sự ra đời của Chủ nghĩa xã hội khoa học.

Tư tưởng lý luận

- Triết học cổ điển Đức;
- Kinh tế chính trị cổ điển Anh;
- Chủ nghĩa xã hội không tưởng phê phán thế kỷ XIX.

Câu 1: Những nhà tư tưởng tiêu biểu của chủ nghĩa xã hội không tưởng phê phán đầu thế kỷ XIX?

- A. Grắccơ Babóp, Xanh Ximông, Sáclơ Phuriê.
- B. Xanh Ximông, Sáclơ Phuriê, G. Mably.
- C. Xanh Ximông, Sáclơ Phuriê, Rôbốt Ôoen.
- D. Grắccơ Babóp, Xanh Ximông, Toomat morơ.

a. Sự chuyển biến lập trường triết học và lập trường chính trị

C.Mác (1818-1883) và Ph.Ăngghen (1820-1895) sinh trưởng ở nước Đức – nơi có nền triết học phát triển rực rỡ. Khi mới bước vào hoạt động 2 ông là thành viên tích cực của phái Hêghen trẻ và chịu ảnh hưởng quan điểm của Hêghen và Phoiơbắc. Tuy nhiên các ông đã sớm nhận thấy những tích cực và hạn chế trong triết học Hêghen và Phoiơbắc các ông đã xây dựng lý thuyết mới về chủ nghĩa duy vật biện chứng.

- Với C.Mác, thông qua tác phẩm Góp phần phê phán triết học pháp quyền của Hêghen (1844) đã đánh dấu sự chuyển biến từ thế giới quan duy tâm sang thế giới quan duy vật, từ lập trường dân chủ cách mạng sang lập trường cộng sản chủ nghĩa.
- Với Ph.Ăngghen, thông qua các tác phẩm “Tình cảnh nước Anh”, “Lược khảo khoa kinh tế chính trị” đã đánh dấu sự chuyển biến từ thế giới quan duy tâm sang thế giới quan duy vật, từ lập trường dân chủ cách mạng sang lập trường cộng sản chủ nghĩa.

b. Ba phát kiến vĩ đại của C.Mác và Ph.Ăngghen

- **Chủ nghĩa duy vật lịch sử**

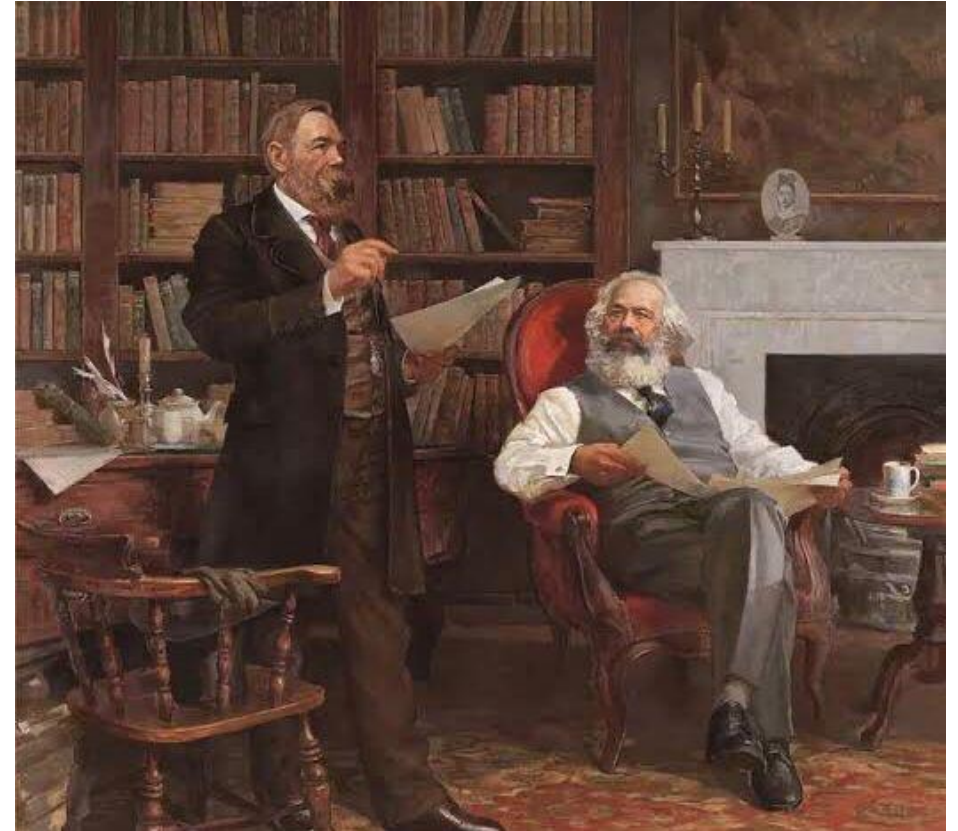
Khẳng định về mặt triết học: sự sụp đổ của chủ nghĩa tư bản và sự ra đời tất yếu của chủ nghĩa xã hội.

- **Học thuyết giá trị thặng dư**

Khẳng định về phương diện kinh tế: sự sụp đổ chủ nghĩa tư bản và sự ra đời của chủ nghĩa xã hội là tất yếu như nhau.

- **Học thuyết về sứ mệnh lịch sử toàn thế giới của giai cấp công nhân.**

Khẳng định về phương diện chính trị xã hội: sự sụp đổ của chủ nghĩa tư bản và sự thắng lợi của chủ nghĩa xã hội.

c. Tuyên ngôn của Đảng Cộng sản ra đời đánh dấu sự ra đời của Chủ nghĩa xã hội khoa học

Đây là tác phẩm kinh điển của Chủ nghĩa xã hội khoa học.

Tác phẩm là Cương lĩnh chính trị, kim chỉ nam hành động của giai cấp công nhân.

Tác phẩm đã nêu và phân tích có hệ thống về những vấn đề cơ bản nhất hầu như toàn bộ những luận điểm của chủ nghĩa xã hội khoa học.

Câu 2: Có mấy phát kiến của C.Mác và Ph.Ăngghen đưa tới sự ra đời của Chủ nghĩa xã hội khoa học?

- A. 1
- B. 2
- C. 3
- D. 4

1.2. CÁC GIAI ĐOẠN PHÁT TRIỂN CƠ BẢN CỦA CHỦ NGHĨA XÃ HỘI KHOA HỌC

**1.2.1. C.Mác và Ph.Ăngghen
phát triển Chủ nghĩa xã hội
khoa học**

**1.2.2. V.I.Lênin vận dụng và
phát triển Chủ nghĩa xã hội
khoa học trong điều kiện mới**

**1.2.3. Sự vận dụng và phát
triển sáng tạo Chủ nghĩa xã
hội khoa học từ sau khi
V.I.Lênin qua đời đến nay**

1.2.1. C.MÁC VÀ PH.ĂNGGHEN PHÁT TRIỂN CHỦ NGHĨA XÃ HỘI KHOA HỌC

a. Thời kỳ từ năm 1848-1871

- Đây là thời kỳ diễn ra các cuộc cách mạng dân chủ tư sản ở Tây Âu.
- Quốc tế cộng sản I được thành lập (1864).
- Tập 1 bộ Tư bản được xuất bản (1867).
- Một số nội dung được bổ sung và phát triển
  - Tư tưởng xóa bỏ nhà nước tư sản, thiết lập chuyên chính vô sản;
  - Bổ sung tư tưởng về cách mạng không ngừng;
  - Xây dựng khối liên minh công – nông.

1.2.1. C.MÁC VÀ PH.ĂNGGHEN PHÁT TRIỂN CHỦ NGHĨA XÃ HỘI KHOA HỌC

b. Thời kỳ từ năm 1871-1895

- Đây là thời kỳ C.Mác và Ph.Ăngghen phát triển toàn diện chủ nghĩa xã hội khoa học.
- Thừa nhận Công xã Paris là một hình thái nhà nước của giai cấp công nhân.
- C.Mác và Ph.Ăngghen luận chứng sự ra đời của Chủ nghĩa xã hội khoa học.
- C.Mác và Ph.Ăngghen nêu ra những nhiệm vụ nghiên cứu của Chủ nghĩa xã hội khoa học.

Câu 3: Học thuyết Mác bao gồm mấy bộ phận hợp thành?

- A. 1
- B. 2
- C. 3
- D. 4

1.2.2. V.I.LÊNIN VẬN DỤNG PHÁT TRIỂN CHỦ NGHĨA XÃ HỘI KHOA HỌC TRONG ĐIỀU KIỆN MỚI

a. Thời kỳ trước Cách mạng Tháng Mười Nga

- Đấu tranh chống các trào lưu phi mác xít.
- Xây dựng lý luận về Đảng kiểu mới.
- Hoàn chỉnh lý luận về cách mạng xã hội chủ nghĩa.
- Phát hiện ra quy luật phát triển không đều của chủ nghĩa tư bản, về sự thắng lợi của cách mạng ở một số nước chủ nghĩa tư bản chưa phát triển.
- Nghiên cứu về chuyên chính vô sản.
- Gắn hoạt động lý luận với thực tiễn, lãnh đạo cuộc Cách mạng Tháng Mười Nga thắng lợi.

1.2.2. V.I.LÊNIN VẬN DỤNG PHÁT TRIỂN CHỦ NGHĨA XÃ HỘI KHOA HỌC TRONG ĐIỀU KIỆN MỚI

b. Thời kỳ sau cách mạng tháng 10

- Lý luận về xây dựng nhà nước mới – nhà nước dân chủ.
- Tư tưởng về thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội.
- Về chế độ dân chủ.
- Về cải cách hành chính bộ máy nhà nước.

Câu 4: Người đầu tiên đưa chủ nghĩa xã hội từ một học thuyết thành thực tiễn sinh động là?

- A. C.Mác.
- B. Ph.Ăngghen.
- C. V.I.Lênin.
- D. Hồ Chí Minh

1.2.3. SỰ VẬN DỤNG PHÁT TRIỂN SÁNG TẠO CHỦ NGHĨA XÃ HỘI KHOA HỌC TỪ SAU KHI V.I.LÊNIN QUA ĐỜI ĐẾN NAY

a. Thời kỳ Từ 1924 đến trước 1991

- Sau khi V.I.Lênin qua đời, đời sống chính trị thế giới có nhiều thay đổi.
- Chiến tranh thế giới thứ 2 do các thế lực đế quốc phản động gây ra để lại hậu quả nặng nề cho nhân loại.
- Liên Xô quyết định vào việc đánh tan đội quân phát xít.
- Hội nghị các Đảng Cộng sản và công nhân thế giới họp tại Matxcơva 11/1957.
- Hội nghị 81 Đảng Cộng sản họp ở Matxcơva 1/1960.

1.2.3. SỰ VẬN DỤNG PHÁT TRIỂN SÁNG TẠO CHỦ NGHĨA XÃ HỘI KHOA HỌC TỪ SAU KHI V.I.LÊNIN QUA ĐỜI ĐẾN NAY

b. Từ 1991 đến nay

- Cuối thập niên 80 đầu 90 do nhiều tác động tiêu cực từ bên trong và bên ngoài, mô hình ở Liên Xô và Đông Âu sụp đổ.
- Nhiều chiến dịch tấn công của các thế lực thù địch.
- Chỉ còn một số nước theo định hướng xã hội chủ nghĩa.
- Chủ nghĩa xã hội khoa học tiếp tục được các Đảng Cộng sản từng bước bổ sung, phát triển cho phù hợp với hoàn cảnh mới.
- Sự sụp đổ của Liên Xô và Đông Âu không đồng nghĩa với sự sụp đổ của học thuyết Mác.

Câu 5: Nguyên nhân sâu xa dẫn đến sự sụp đổ của mô hình chủ nghĩa xã hội Xô – Viết là do?

- A. Sai lầm trong đường lối cải tổ ở trong nước.
- B. Sự chống phá của chủ nghĩa đế quốc.
- C. Duy trì quá lâu nền kinh tế kế hoạch hóa tập trung, quan liêu, bao cấp.
- D. Sự phản bội của một số lãnh đạo cao nhất trong đảng cộng sản Liên Xô.

1.3. ĐỐI TƯỢNG, PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU VÀ Ý NGHĨA CỦA VIỆC NGHIÊN CỨU CHỦ NGHĨA XÃ HỘI KHOA HỌC

1.3.1. Đối tượng nghiên cứu của Chủ nghĩa xã hội khoa học

1.3.2. Phương pháp nghiên cứu của Chủ nghĩa xã hội khoa học

1.3.3. Ý nghĩa của việc nghiên cứu Chủ nghĩa xã hội khoa học

Đối tượng nghiên cứu của Chủ nghĩa xã hội khoa học là những quy luật, tính quy luật chính trị xã hội của quá trình; phát sinh, hình thành và phát triển của hình thái kinh tế – xã hội Cộng sản chủ nghĩa mà giai đoạn thấp là Chủ nghĩa xã hội; những nguyên tắc cơ bản, những điều kiện, những con đường và hình thức, phương pháp đấu tranh cách mạng của giai cấp công nhân và nhân dân lao động nhằm hiện thực hóa sự chuyển biến từ chủ nghĩa tư bản lên chủ nghĩa xã hội và chủ nghĩa cộng sản.

Câu 6: Đối tượng nghiên cứu của chủ nghĩa xã hội khoa học là gì?

- A. Những quy luật chính trị – xã hội của quá trình phát triển hình thái kinh tế – xã hội Cộng sản chủ nghĩa.
- B. Quá trình phát triển của hình thái kinh tế – xã hội Cộng sản chủ nghĩa.
- C. Quá trình phát triển của hình thái kinh tế – xã hội Tư bản chủ nghĩa.
- D. Những quy luật, tính quy luật chính trị xã hội của quá trình phát sinh, hình thành và phát triển của hình thái kinh tế – xã hội Cộng sản chủ nghĩa.

1.3.2. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU CỦA CHỦ NGHĨA XÃ HỘI KHOA HỌC

Phương pháp luận nghiên cứu Chủ nghĩa xã hội khoa học

- Chủ nghĩa xã hội khoa học sử dụng phương pháp luận là chủ nghĩa duy vật biện chứng và chủ nghĩa duy vật lịch sử của Triết học Mác – Lênin.

Phương pháp cụ thể

- Phương pháp kết hợp giữa lịch sử và logic;
- Phương pháp khảo sát và phân tích về mặt chính trị – xã hội;
- Phương pháp so sánh;
- Phương pháp có tính liên ngành.

Câu 7: Đây là phương pháp đặc thù nghiên cứu chủ nghĩa xã hội khoa học?

- A. Phương pháp có tính liên ngành.
- B. Phương pháp khảo sát và phân tích về mặt chính trị – xã hội dựa trên các điều kiện kinh tế - xã hội cụ thể.
- C. Phương pháp so sánh.
- D. Phương pháp tổng kết thực tiễn.

1.3.3. Ý NGHĨA CỦA VIỆC NGHIÊN CỨU CHỦ NGHĨA XÃ HỘI KHOA HỌC

Về mặt lý luận

- Trang bị những nhận thức chính trị – xã hội và phương pháp luận khoa học về quá trình tất yếu dẫn đến sự hình thành, phát triển hình thái kinh tế xã hội cộng sản chủ nghĩa;
- Góp phần định hướng chính trị – xã hội cho hoạt động của Đảng Cộng sản;
- Giúp người học có căn cứ nhận thức khoa học để luôn cảnh giác, phân tích đúng và đấu tranh chống lại những nhận thức sai lệch, những tuyên truyền chống phá của chủ nghĩa đế quốc.

1.3.3. Ý NGHĨA CỦA VIỆC NGHIÊN CỨU CHỦ NGHĨA XÃ HỘI KHOA HỌC

Về mặt thực tiễn

- Củng cố niềm tin khoa học đối với mục tiêu, lý tưởng của chủ nghĩa xã hội;
- Giúp người học có bản lĩnh chính trị vững vàng, kiên định vào con đường đi lên chủ nghĩa xã hội;
- Đánh giá đúng những nguyên nhân cơ bản bản chất của những sai lầm, khuyết điểm, khủng hoảng cũng như những thành tựu của công cuộc đổi mới ở các nước xã hội chủ nghĩa.

Câu 8: Nội dung cơ bản nhất mà nhờ đó chủ nghĩa xã hội từ không tưởng trở thành khoa học?

- A. Lên án mạnh mẽ chủ nghĩa tư bản.
- B. Phản ánh đúng khát vọng của nhân dân lao động bị áp bức.
- C. Phát hiện ra giai cấp công nhân là lực lượng xã hội có thể thủ tiêu chủ nghĩa tư bản, xây dựng chủ nghĩa xã hội.
- D. Chỉ ra sự cần thiết phải thay thế chủ nghĩa tư bản bằng chủ nghĩa xã hội.

- Chương 1 giúp người học nhận thức được bản chất của môn học Chủ nghĩa xã hội khoa học.
- Hiểu được quá trình ra đời của Chủ nghĩa xã hội khoa học, bao gồm điều kiện khách quan và điều kiện chủ quan, đó là: Hoàn cảnh lịch sử xã hội và vai trò của C.Mác và Ph.Ăngghen.
- Hiểu được các giai đoạn phát triển của chủ nghĩa xã hội khoa học bao gồm: Giai đoạn C.Mác và Ph.Ăngghen phát triển chủ nghĩa xã hội khoa học; V.I.Lênin vận dụng và phát triển chủ nghĩa xã hội khoa học; Sự vận dụng phát triển sáng tạo chủ nghĩa xã hội khoa học sau khi Lênin qua đời.
- Hiểu được đối tượng và phương pháp nghiên cứu chủ nghĩa xã hội khoa học.
- Học tập, nghiên cứu chủ nghĩa xã hội khoa học có ý nghĩa to lớn cả về mặt lý luận và thực tiễn.